

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle

STM/1856/2018, STM044:00/2018

Lausunto koskien hallituksen esitystä laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry. kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavimmin lausuntonaan seuraavaa.

SYL pitää esitettyä lakia erittäin tärkeänä korkeakouluopiskelijoiden välisen yhdenvertaisuuden kannalta. Laadukkaat, riittävästi resursoidut ja yhdenvertaiset opiskeluterveydenhuollon palvelut ylläpitävät opiskelukykyä ja tukevat opiskelijaa huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan keskeisessä elämän nivelvaiheessa. SYL kiittää ylioppilaskuntien puolesta heidän roolinsa säilyttämistä opiskeluterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamisessa.

SYL kiittää mahdollisuudesta olla mukana työryhmässä muodostamassa tätä tärkeää lakia. Valmistelutapa, johon on otettu mukaan asiantuntijoita eri tahoilta, on mahdollistanut kompromissin löytämisen. SYL toivoo lain menevän läpi eduskunnassa.

Kansaneläkelaitos korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestäjänä

SYL pitää Kelaä hyvänä järjestäjänä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollolle, koska Kela on valtakunnallinen toimija, jolla on kokemusta valtakunnallisten palveluiden järjestämisestä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toiminnasta.

Kelalla on kokemusta opiskelijoiden kanssa toimimisesta muun muassa toimeentulon osalta. Kelalle on myös mahdollista kerätä veroluonteista maksua. Valtakunnallinen järjestäjä ja tuottaja mahdollistaa opiskelijoille jatkossakin yhdenvertaiset palvelut sekä liikkuvuuden eri toimipisteiden välillä.

SYL kiittää, että opiskeluterveydenhuolto on jätetty sosiaali- ja terveydenhuoltolain valinnanvapauden ulkopuolelle. Ulkopuolelle jättäminen tukee opiskeluterveydenhuollon tavoitteita, esimerkiksi opiskeluyhteisön terveellisyden edistämistä ja opiskelukyvyyn tukemista.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tuottajana

SYL kiittää YTHS:n roolin vahvistamisesta korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tuottajana. YTHS:llä on pitkä kokemus yliopisto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä ja se on erikoistunut opiskelijoille tyypillisten terveysongelmien ehkäisyssä ja hoidossa.

YTHS:lle on vuosikymmenten aikana kertynyt erityisosaamista, ja on hienoa, että tätä ammattitaitoa halutaan hyödyntää jatkossakin. YTHS:n tekemä työ yhteisöterveyden parissa, niin kansallisesti kuin paikallisesti, on korvaamatonta ja ainutlaatuista.

Erikoislääkäripalvelut

Erikoislääkärien palvelut Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiössä ovat mahdollistaneet eheät hoitoketjut ja opiskelijan kokonaisvaltaisen hoidon. SYL on pettynyt lakiluonnoksen linjauksiin poistaa erikoislääkäripalvelut, psykiatreja lukuunottamatta, YTHS:n palveluvalikoimasta.

Iho- ja gynekologipalvelut olisi ollut erittäin perusteltua pitää YTHS:n palveluvalikoimassa, sillä ne ovat ikäryhmän ja yhteisöterveyden kannalta merkittäviä. Ihotautilääkärien etäkonsultaatiosta on YTHS:llä hyviä kokemuksia, ja sen koettu tukevan yleislääkärien työtä.

Erikoislääkäripalveluiden osalta SYL toivoo, että sote-uudistuksen tavoite integraatiosta toteutuu ja erikoislääkäripalveluille taataan riittävät resurssit, jotta YTHS:n läheteellä opiskelija pääsee vaivattomasti palveluiden piiriin ja kokonaisvaltainen hoito säilyy.

Kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden siirtäminen maakunnan järjestämien palveluiden piiriin

SYL ymmärtää kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden lainsäädännöllisesti haastavan tilanteen opiskeluterveydenhuollon osalta. SYL toivoo, että vaihto-opiskelijoiden osalta olisi löydetty ratkaisu, jossa YTHS:n palvelut olisi voitu ulottaa myös heille.

YTHS on pitkään kehittänyt viestintäänsä ja palveluitaan kolmikieliseksi palvelemaan yhdenvertaisemmin kaikkia opiskelijoita. YTHS:lle jää edelleen asiakkaaksi englanninkielisiä tutkinto-opiskelijoita, joten materiaalit tullaan jatkossakin kääntämään heitä varten. SYL on huolissaan siitä, miten maakunnat tulevat olemaan valmiita palvelemaan 1.1.2020 Suomessa vuosittain opiskelevia, n. 10 000 vaihto-opiskelijaa. Tämä tulee vaatimaan maakuntien korkeakoulukaupunkien yksiköiden panostuksia monikieliseen viestintään ja vastaanottopalveluihin.

Ylioppilaskunnissa kerätyn käytännön kokemuksen perusteella voidaan huoli monikielisistä palveluista todeta aiheelliseksi, sillä tälläkin hetkellä kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden hakeutuessa kunnalliseen päivystykseen, on havaittu monikielisessä viestinnässä ja toiminnassa olevan puutteita. Esimerkiksi laskut toimitetaan vain kotimaisilla kielillä, joita vaihto-opiskelijat eivät hallitse.

SYL toivoo, että osa haasteista voidaan ratkaista, kun ne tiedostetaan jo tässä vaiheessa ja maakunnille varataan riittävät resurssit.

SYL toivoo, että ministeriö selvittäisi edelleen mahdollisuutta tarjota vaihto-opiskelijoille terveydenhuollon palvelut YTHS:ssä, koska YTHS:ltä löytyy tarvittava osaaminen.

28§ Terveydenhoitomaksun kuittaaminen

SYL esittää, että *28§ Terveydenhoitomaksun kuittaaminen* muutetaan seuraavanlaiseksi:

”Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästysmaksu voidaan etuudensaajan suostumuksella kuittata Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta.”

SYL toivoo, että opiskelijaa kohdellaan yhdenvertaisesti suhteessa muihin Kelan etuudensaajiin, ja terveydenhoitomaksua ei tulla kuittaamaan opintorahasta ilman opiskelijan suostumusta. Opiskelijan suostumuksella maksu voidaan kuitata opintorahasta, jolloin opiskelija välttyy takaisinperinnän kuluilta ja maksuhäiriömerkinnältä. Tilanteessa, jossa opiskelija suostuu terveydenhoitomaksun kuittaamiseen, olisi hänelle syytä tarjota vaihtoehtoa, jossa kuittaamisen voisi jakaa useammalle kuukaudelle, jotta kertakuittaus olisi pienempi. Puolen vuoden terveydenhoitomaksu on prosentuaalisesti iso osa kuukausittaisesta opintorahasta.

SYL ei arvosta tapaa, jolla tämä asia tuotiin lakiluonnokseen työryhmätyöskentelyn ohi. Työryhmä on hyvä paikka käydä keskustelua eri ryhmien ja asiantuntijoiden välillä, jolloin voidaan punnita erilaisten vaihtoehtojen hyviä ja huonoja puolia eri näkökulmista. Avoimella keskustelulla saadaan aikaan mahdollisimman hyvä ja mutkaton laki.

Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoiden erityisasema

SYL esittää, että kohdasta 25§ *Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus* poistetaan virke: *Poliisiammattikorkeakoulussa opiskeleva ei ole velvollinen maksamaan terveydenhoitomaksua sen lukukauden osalta, jonka aikana hän suorittaa opiskeluun sisältyvää harjoittelujaksoa.*

SYL suhtautuu kielteisesti Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoiden erityisasemaan heidän harjoittelunsa aikana. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön rahoituspohja perustuu siihen, että jokainen opiskelija maksaa vuosittaisen terveydenhoitomaksun, ja pohja voi vaarantua, jos avataan ovia erilaisille erityisryhmille, jotka maksavat vain silloin, kun he käyttävät palveluita. YTHS:n yksi merkittävin ennaltaehkäisevän terveystyön muoto on yhteisöterveys, joka pitää sisällään muun muassa oppilaitosyhteistyötä. Jokainen opiskelija hyötyy tästä palvelusta, ja siksi on tärkeää, ettei laissa määritellä erityisryhmiä. Lakiesityksen perusteluissa mainitaan, että terveydenhoitomaksu on tarkoitettu yleisesti opiskeluterveydenhuollon rahoittamiseen, eikä olisi jatkosakaan vastike opiskelijan saamasta yksilöidystä palvelusta. Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoiden erityisasema on ristiriidassa tämän kohdan kanssa.

SYL on huolissaan myös yksittäisen Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijan hoitoketjujen katkeamisesta siksi aikaa, kun hän siirtyy harjoitteluun. Päällekkäisiä kustannuksia, joita saattaa syntyä harjoittelun aikana käytävästä työterveydenhuollosta, voidaan vähentää pienemmällä kapitaatiokorvauksella.

Kertaluontoiset investointikustannukset YTHS:lle

Kehysriihessä osoitettiin YTHS:n toiminnan laajentumisesta aiheutuviin kertakustannuksiin 3 miljoonaa euroa vuodelle 2019. Lakiluonnoksessa on kuitenkin arvioitu, että amk-opiskelijoiden mukaan tulo YTHS:n tarjoamaan opiskeluterveydenhuollon palvelujen piiriin nykyisellä ammattikorkeakoulurakenteella aiheuttaisi valtiolle kertaluontoisia investointikustannuksia noin 5,9 miljoonaa euroa.

Jotta laajennus voidaan toteuttaa hallitusti ja yhdenvertaisesti, pitää siihen resursoida riittävästi. SYL vaatii, että laajentumisesta aiheutuviin kustannuksiin varataan myöhemmin lisää varoja tarpeen mukaan, jotta palvelujen laatu säilyy.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry.

Miika Tiainen
puheenjohtaja

Eero Manninen
pääsihteeri

Lisätietoa:

Puheenjohtaja Miika Tiainen, 044 906 5007, miika.tiainen@syl.fi

Sosiaalipolitiikan asiantuntija Sonja Raitamäki, 040 7411251, sonja.raitamaki@syl.fi